

Aanbeveling

van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen nr. 2018/R/002

**betreffende het opnemen van de begrippen genderidentiteit en
genderexpressie in alle ordonnanties van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**

**INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN**

I. Bevoegdheid van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (hierna het Instituut genoemd) werd opgericht door de wet van 16 december 2002 en heeft onder andere als opdracht om te waken over het respect voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en elke vorm van discriminatie of ongelijkheid op grond van geslacht te bestrijden.

In 2016 werd een samenwerkingsprotocol tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Instituut afgesloten. Het Instituut wordt in dat samenwerkingsprotocol aangeduid als gelijkheidsbevorderend orgaan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

In deze hoedanigheid is het Instituut bevoegd om aanbevelingen aan de overheid te richten met het oog op het verbeteren van wet- en regelgeving, ook wanneer deze betrekking hebben op de bevoegdheden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

II. De context van de aanbeveling

Uit de op verzoek van het Instituut uitgevoerde studie "Leven als transgender in België" blijkt dat transgender personen regelmatig te maken krijgen met discriminatie.¹

Het Instituut ontvangt dan ook een groot aantal klachten in dit domein. In 2016 registreerde het Instituut 549 meldingen, waaronder 231 informatievragen en 318 klachten. Bijna één op de zeven meldingen betrof discriminatie van transgender personen, wat overeenkomt met 14% van de klachten. Het aantal meldingen over dit thema is dus sterk toegenomen ten opzichte van 2015 (+23%). Het ging voornamelijk om meldingen in verband met de toegang tot gezondheidszorg, problemen met verzekeringsmaatschappijen en de professionele context.

Om deze vorm van discriminatie te bestrijden is het belangrijk dat dit thema in de wetgeving wordt verankerd.

Bijkomend ondervinden transgender personen naast discriminatie ook problemen bij de naleving van hun grondrechten, zoals het recht op privacy, wat hun kwetsbare situatie versterkt. Zo ondervinden transgender personen dikwijls moeilijkheden met het gebruik van een eigen gekozen of sociale voornaam wanneer hun transitie nog niet plaatsvond en hun juridische geslachtsregistratie op de identiteitskaart nog niet werd gewijzigd.

Sommige meldingen die bij het Instituut werden ingediend, vallen onder de bevoegdheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zoals het onthaal van transgender personen door de Brusselse openbare diensten.

Het Instituut werd bovendien uitgenodigd om deel uit te maken van de stuurgroep van het actieplan seksuele geaardheid, genderidentiteit en genderexpressie.

III. Het wettelijk kader

Een groot aantal internationale en Europese juridische instrumenten erkennen de genderidentiteit en de rechten van transgenders.

- Op 17 juni 2011 heeft de VN-Mensenrechtenraad (HRC) een resolutie aangenomen met als titel "Mensenrechten, seksuele geaardheid en genderidentiteit".²

¹ "Leven als transgender in België. De sociale en juridische situatie van transgender personen in kaart gebracht", Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, 2009

² A/HRC/17/L.9/Rev.1.

- Op 22 oktober 2010 heeft het CEDAW-comité (Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen) twee aanbevelingen aangenomen waarin wordt gesteld dat "discriminatie op grond van sekse of gender onlosmakelijk verbonden is met andere factoren zoals (...) genderidentiteit".³
- In het arrest in de zaak P. V. t. Spanje, is het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van mening dat "*transseksualiteit een begrip is dat zeker valt onder artikel 14 van het [Europees] Verdrag [tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden]*".⁴
- Het Verdrag inzake het voorkomen en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, bekend als het Verdrag van Istanbul, bepaalt dat "*de tenuitvoerlegging van de bepalingen van dit verdrag door de partijen, met name maatregelen ter bescherming van de rechten van slachtoffers, wordt gewaarborgd zonder discriminatie op wel grond dan ook, zoals van geslacht, gender, (...), genderidentiteit, (...) of enige andere status*". In de toelichting wordt de volgende definitie gegeven: "*Sommige groepen personen kunnen ook worden gediscrimineerd op grond van hun genderidentiteit, wat eenvoudig gezegd betekent dat het gender waarmee zij zich identificeren niet overeenkomt met het geslacht dat hun bij de geboorte wordt toegewezen. Dit omvat categorieën personen zoals transgenders of transseksuelen, travestieten en andere groepen personen die niet overeenkomen met wat de samenleving erkent als behorend tot de categorieën "mannelijk" of "vrouwelijk".*"

Andere instrumenten worden hieronder nader besproken.

1. De Yogyakarta-beginselen

In 2006 heeft een groep internationale mensenrechtenskundigen de Yogyakarta Principles opgesteld, een reeks beginselen over de toepassing van de internationale mensenrechtenwetgeving met betrekking tot seksuele geaardheid en genderidentiteit.

De verschillende experts kwamen tot de vaststelling dat seksuele geaardheid en genderidentiteit zeer vaak gepaard gaan met systematische mensenrechtenschendingen.

Hoewel deze beginselen in principe niet juridisch bindend zijn, heeft de Belgische Senaat ze in 2012 goedgekeurd en de regering opgeroepen om "*de Yogyakarta-principes te onderschrijven en de bepalingen ervan volledig toe te passen in alle domeinen van het openbare leven en van het privéleven om een einde te maken aan discriminatie op grond van de seksuele geaardheid en de genderidentiteit.*"⁵

Hetzelfde geldt voor het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2016 uitdrukkelijk verzocht om "*in te stemmen met de Yogyakarta-beginselen en de bepalingen ervan ten volle toe te passen in het kader van de uitvoering van het gewestelijk beleid, om een einde te maken aan elke discriminatie op grond van de seksuele geaardheid en de genderidentiteit.*"⁶

In de beginselen van Yogyakarta zijn met name twee grondrechten verankerd.

³ Algemene aanbeveling nr. 27 inzake oudere vrouwen en de bescherming van hun mensenrechten en algemene aanbeveling nr. 28 inzake de essentiële verplichtingen van staten die partij zijn ingevolge artikel 2 van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen.

⁴ EHRM, 30 november 2010, P.V. t. Spanje. Het EHRM heeft een rechtspraak ontwikkeld betreffende de mensenrechten van transgender personen: B. ct. Frankrijk, 25 maart 1992; Goodwin en I. t. Verenigd Koninkrijk, 11 juli 2002; Van Kück t. Duitsland, 12 juni 2013; Schlumpf t. Zwitserland, 8 januari 2009.

⁵ Voorstel van resolutie betreffende de erkenning van de Yogyakarta-principes inzake de toepassing van mensenrechten met betrekking tot de seksuele geaardheid en genderidentiteit, Doc., Sen., 2012-2013, nr. 5-1847/3.

⁶ Resolutie inzake de Yogyakarta-beginselen betreffende de toepassing van het internationaal recht inzake mensenrechten met betrekking tot seksuele geaardheid en genderidentiteit, Doc., Parl. Bruss. 2015-2016, A-318/3, p. 4.

Beginsel 2 bekrachtigt de principes van gelijkheid en non-discriminatie en verbiedt dus alle vormen van discriminatie op grond van seksuele geaardheid of gender.

In die zin roepen de Yogyakarta-beginselen de staten op om het beginsel van gelijkheid en non-discriminatie op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit op te nemen in hun nationale wetgeving:

"De staten moeten:

A. In hun nationale grondwetten of andere passende wetgeving de beginselen van gelijkheid en non-discriminatie op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit opnemen, indien zij dit nog niet hebben gedaan, ook door middel van amendement en interpretatie, en zorgen voor de doelmatige toepassing van deze beginselen; (...)

C. Wettelijke of andere maatregelen nemen om discriminatie op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit in het openbare leven en in de privésfeer te verbieden en uit te bannen."

Beginsel 6 bevestigt het recht op privacy, dat elke willekeurige of onrechtmatige inmenging in het privéleven van personen verbiedt. Dit houdt met name in dat iedereen *"de keuze heeft om al dan niet informatie openbaar te maken over zijn of haar seksuele geaardheid of genderidentiteit, zijn of haar beslissingen en keuzen met betrekking tot zowel zijn of haar eigen lichaam en vrijwillige seksuele en andere relaties met anderen."*⁷

2. De aanbeveling van de Raad van Europa

Aanbeveling CM/Rec (2010)5 van de Raad van Europa inzake maatregelen ter bestrijding van discriminatie op grond van seksuele geaardheid of genderidentiteit verzoekt de lidstaten om verschillende maatregelen op te nemen in hun nationale wetgeving.

De lidstaten moeten *"wettelijke of andere maatregelen nemen om elke discriminatie op grond van seksuele geaardheid of genderidentiteit te bestrijden, het respect voor de mensenrechten van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transseksuele personen te waarborgen en de verdraagzaamheid tegenover hen te bevorderen"* en deze maatregelen doeltreffend toepassen.⁸

3. De Europese richtlijnen en de rechtspraak van het Hof van Justitie

De Europese Unie heeft verschillende richtlijnen aangenomen betreffende de gelijkheid van mannen en vrouwen.

In het kader van deze aanbeveling zijn twee richtlijnen van fundamenteel belang:

- a. Richtlijn 2006/54/EG van 7 juli 2006, de zogenaamde herschikkingsrichtlijn, betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep.
- b. Richtlijn 2004/113/EG van 13 december 2004, bekend als de richtlijn goederen en diensten, houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten.

⁷ Beginselen betreffende de toepassing van het internationaal recht inzake mensenrechten met betrekking tot seksuele geaardheid en genderidentiteit, de Yogyakarta-beginselen, p 14, maart 2007

⁸ Aanbeveling CM/Rec(2010)/5 van de Raad van Europa, p. 2, 31 maart 2010

Deze richtlijnen voorzien in de invoering van verschillende regels door de lidstaten in hun interne rechtsorde. Het gaat met name over de volgende beschermingsmechanismen:

- Verbod op directe en indirecte discriminatie op grond van geslacht, alsook op intimidatie en seksuele intimidatie;
- Afschrikkende sanctieregeling en schadevergoeding voor de effectief benadeelde personen als gevolg van discriminatie op grond van geslacht;
- Versoepeling van de bewijslast: wanneer een persoon, die van mening is dat hij/zij benadeeld is door de niet-naleving van het gelijkheidsbeginsel, feiten aanvoert die het bestaan van een discriminatie kunnen doen vermoeden, dan dient de verweerder te bewijzen dat er geen schending is geweest van het principe van gelijke behandeling;
- De mogelijkheid om bepalingen in een overeenkomst of in een collectieve overeenkomst, die in strijd zijn met het beginsel van gelijke behandeling, nietig te laten verklaren;
- Bescherming tegen represailles;
- Oprichting van een orgaan voor de bevordering van de gelijke behandeling en verenigingen en organisaties die een legitiem doel hebben, in staat stellen om een rechtszaak aan te spannen.

Deze richtlijnen zijn bedoeld om de gelijke behandeling van mannen en vrouwen te waarborgen en alle vormen van discriminatie op grond van geslacht te verbieden.

In overweging 3 van de herschikkingsrichtlijn wordt eraan herinnerd dat het criterium geslachtsverandering moet worden gelijkgesteld met het criterium geslacht: *"Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat de reikwijdte van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen niet kan worden beperkt tot het verbieden van discriminatie verband houdend met het behoren tot het ene dan wel het andere geslacht. Gelet op haar doelstelling en op de aard van de rechten die zij beoogt te beschermen, geldt het beginsel ook voor discriminatie die berust op de geslachtsverandering van een persoon."*⁹

4. De wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen mannen en vrouwen, de zogenaamde Genderwet

Op federaal niveau werden de Europese richtlijnen ter bevordering van gelijke behandeling van mannen en vrouwen omgezet in de wet van 10 mei 2007, de zogenaamde Genderwet, ter bestrijding van discriminatie tussen mannen en vrouwen.¹⁰

Sinds 2014 werden in deze wet ook de criteria genderidentiteit en genderexpressie opgenomen in de lijst van beschermde criteria om zo ook de personen te beschermen die niet de intentie hebben om van geslacht te veranderen.

De invoering van deze discriminatiegronden is bedoeld om de bescherming tegen discriminatie uit te breiden naar *alle transgender personen, met inbegrip van travestieten, interseksuelen, en andere*

⁹ Richtlijn 2006/54/EG van het Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep (herschikking), §3 van de preambule van de richtlijn 2006/54/EG, de zogenaamde herschikkingsrichtlijn. Er is rechtspraak van het HvJ EU met betrekking tot geslachtsverandering: P. t. S., C-13/94, K.B., C-117/01 en Richards, C-423/04

¹⁰ B.S., 30 mei 2007

gendervariante personen. Ze zijn bij uitbreiding echter evenzeer toepasbaar op eenieder met een gendernorm-overschrijdende genderidentiteit en/of -expressie.”¹¹

“Genderidentiteit” verwijst “naar de diepe innerlijke overtuiging en individuele beleving van eenieder van het eigen gender, dat al dan niet overeenkomt met het geslacht dat bij geboorte werd toegewezen, met inbegrip van de eigen lichaamsbeleving.”¹²

“Genderexpressie” verwijst daarnaast naar de manier waarop mensen (onder meer door kledij, spraak en manier van gedragen) vorm geven aan hun genderidentiteit, en de manier waarop deze gepercipieerd wordt door anderen.¹³

Elke discriminatie gebaseerd op genderstereotypen en op grond van genderidentiteit en -expressie wordt dus beschouwd als een discriminatie op grond van geslacht en is diensgevolge verboden.

5. Stand van zaken in een aantal gefedereerde entiteiten

De Vlaamse overheid en de federatie Wallonië-Brussel hebben genderidentiteit en -expressie opgenomen in hun respectievelijke decreten.

- ❖ Het Vlaamse decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid.¹⁴

« Art. 16.§ 1. Er is sprake van directe discriminatie als iemand minder gunstig wordt behandeld dan iemand anders in een vergelijkbare situatie wordt, is of zou worden behandeld, op grond van een of meer, werkelijke of vermeende, eigen of bij associatie toegekende, beschermde kenmerken, tenzij die ongunstige behandeling objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.

§ 2. Er is sprake van indirecte discriminatie als een ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of handelswijze personen met een werkelijk of vermeend, eigen of bij associatie toegekend beschermd kenmerk in vergelijking met andere personen kan benadelen, tenzij :
- die bepaling, maatstaf of handelswijze objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn;
- in het geval van indirect onderscheid op grond van een handicap aangetoond wordt dat geen redelijke aanpassingen getroffen kunnen worden.

§ 3. De beschermde kenmerken zijn geslacht , genderidentiteit, genderexpressie, leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, gezondheidstoestand, handicap, fysieke of genetische eigenschap, sociale positie, nationaliteit, zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, of nationale of etnische afstamming.”

De criteria genderidentiteit en genderexpressie werden toegevoegd door een decreet van 28 maart 2014.

¹¹ Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen met het oog op de uitbreiding ervan naar genderidentiteit en genderexpressie, memorie van toelichting, Parl. doc., 2013-2014, nr. 3483/1, p5

¹² Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen met het oog op de uitbreiding ervan naar genderidentiteit en genderexpressie, memorie van toelichting, Parl. doc., 2013-2014, n°3483/1, p4

¹³ Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen met het oog op de uitbreiding ervan naar genderidentiteit en genderexpressie, memorie van toelichting, Parl. doc., 2013-2014, n°3483/1, p4

¹⁴ B.S., 23 september 2008

De memorie van toelichting bij het ontwerpdecreet wijst op de wens om een bescherming tegen discriminatie te waarborgen voor alle transgender personen: *“Deze nieuwe beschermde kenmerken worden voornamelijk geïntroduceerd om een uitgebreide bescherming tegen discriminatie te garanderen voor alle transgender personen, met inbegrip van travestieten, interseksuelen, en andere gendervariante personen. Ze zijn bij uitbreiding echter evenzeer toepasbaar op eenieder met een gendernormoverschrijdende genderidentiteit en/of – expressie.”*¹⁵

- ❖ Het decreet van de federatie Wallonië-Brussel van 12 december 2008 betreffende de bestrijding van sommige vormen van discriminatie ¹⁶

“Art. 2. Dit decreet heeft tot doel een algemeen en geharmoniseerd kader te creëren ter bestrijding van discriminatie op grond van :

- 1° nationaliteit, vermeend ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming;*
- 2° leeftijd, seksuele geaardheid, godsdienstige of filosofische overtuiging, handicap;*
- 3° geslacht en ermee gepaard gaande criteria, zoals zwangerschap, bevalling, moederschap, verandering van geslacht, genderidentiteit en genderexpressie;*
- 4° burgerlijke stand, geboorte, fortuin, politieke overtuiging, taal, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een lichamelijk of genetisch kenmerk, of sociale afkomst.”*

De criteria genderidentiteit en genderexpressie werden toegevoegd door een decreet van 13 november 2015.¹⁷

In de parlementaire werkzaamheden wordt benadrukt dat transgender personen beter beschermd moeten worden tegen discriminatie door de invoering van de criteria genderidentiteit en genderexpressie.¹⁸

6. Stand van zaken in het Brussels Gewest

Elk van de gefedereerde entiteiten is bevoegd om de beginselen van gelijkheid en non-discriminatie op zijn bevoegdheidsgebieden ten uitvoer te leggen: *“Elke wetgever moet, binnen de grenzen van zijn bevoegdheden, praktische uitvoering geven aan de grondrechten die in hogere rechtsregels zijn vastgelegd.”*¹⁹

De Europese richtlijnen werden, afhankelijk van het onderwerp, door de Brusselse wetgever omgezet in verschillende antidiscriminatiewetteksten.

De ordonnanties van 4 september 2008 ter bevordering van diversiteit en ter bestrijding van discriminatie in het Brussels gewestelijk openbaar ambt (B. S., 16 september 2008), van 4 september 2008 betreffende de strijd tegen discriminatie en de gelijke behandeling op het vlak van de tewerkstelling (B. S., 16 september 2008) en Titel X van de Brusselse Huisvestingscode (B. S., 9 september 2003) hebben betrekking op geslachtsverandering als discriminatiegrond, maar de criteria genderidentiteit en genderexpressie maken geen deel uit van de beschermde criteria.

Door de afwezigheid van deze criteria en door het gesloten systeem van beschermde criteria worden *“enkel transseksuele personen beschermd (...) - dat wil zeggen: personen die een*

¹⁵ Ontwerpdecreet 2413 (2013-2014)

¹⁶ B.S. 13 januari 2009

¹⁷ B.S., 8 december 2015

¹⁸ Doc. Parl., n°182-1, session 2015-2016

¹⁹ EG, advies 2721/001, 2006-2007, p 89

*geslachtsveranderende behandeling hebben ondergaan, die ermee bezig zijn, of die van plan zijn dit te doen.*²⁰ De groep van transgenders is echter niet beperkt tot deze personen.

Een groot deel van de transgender personen wil om meerdere redenen geen medische veranderingen aan hun lichaam of medische behandelingen ondergaan. Bovendien zijn deze medische voorwaarden door de wet van 25 juni 2017 niet langer vereist om de geslachtsregistratie te kunnen wijzigen. Door zich te beperken tot het criterium "geslachtsverandering" blijft een grote groep mensen zonder bescherming tegen discriminatie. Dit is een probleem, aangezien uit studies van het Instituut en op Europees niveau blijkt dat mensen met een genderidentiteit en/of genderexpressie die niet overeenstemt met de binaire normen en genderstereotypen in onze samenleving, bijzonder kwetsbaar zijn voor discriminatie en zelfs voor geweld.

In de ordonnantie van 5 oktober 2017 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en ter bevordering van gelijke behandeling (B. S. van 19 oktober 2017) worden genderidentiteit en genderexpressie gelijkgesteld met het in artikel 8 genoemde beschermde criterium geslacht.

Om een complete en doeltreffende bescherming te bieden, moeten de criteria genderidentiteit en genderexpressie worden toegevoegd aan de beschermde criteria in alle Brusselse antidiscriminatie-instrumenten.

In het licht van een coherente toepassing van het non-discriminatiebeginsel is het niet logisch dat eenzelfde persoon niet altijd op dezelfde wijze beschermd wordt, maar dat dit afhankelijk zou zijn van het domein waarin de discriminatie zich stelt.

Nieuwe wettelijke bepalingen kunnen een belangrijk signaal zijn en de overheid zou zo een impuls kunnen geven aan de strijd tegen de vooroordelen en het onbegrip waarmee transgenders nog dagelijks te maken hebben.

Zo'n maatregel zou kunnen bijdragen tot een mentaliteitsverandering.

Anti-discriminatiewetgeving is niet alleen waardevol voor potentiële slachtoffers, maar kan ook een instrument van verandering zijn. Het bestaan op zich van wetgeving, en het doorfilteren ervan, kan tot een ruimere verandering van de cultuur in zijn geheel leiden, en daardoor bijdragen tot een neerwaartse trend op het gebied van de vooroordelen en discriminaties.²¹

Zoals het Grondwettelijk Hof zegt, kan wetgeving ook "*een educatief en preventief effect*" hebben.²²

Tot slot moet gewezen worden op de resolutie van 19 juli 2016 inzake de Yogyakarta-beginselen betreffende de toepassing van het internationaal recht inzake mensenrechten met betrekking tot seksuele geaardheid en genderidentiteit die werd aangenomen door het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, die een duidelijk signaal geeft door de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te verzoeken om "*in te stemmen met de Yogyakarta-beginselen en de bepalingen ervan ten volle toe te passen in het kader van de uitvoering van het gewestelijk beleid, om een einde te maken aan elke discriminatie op grond van de seksuele geaardheid en de genderidentiteit.*"²³

²⁰ Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen met het oog op de uitbreiding ervan naar genderidentiteit en genderexpressie, memorie van toelichting, Parl. Doc., 2013-2014, nr. 3483/1, . p3

²¹ "*Le droit de l'égalité fait-il la différence ? Les effets du droit antidiscriminatoire à la lumière des recherches en sciences sociales*", Jochum Vrielink, in "*Politiques antidiscriminatoires*", De Boeck, 2015

²² Grondwettelijk Hof, 25 mei 2016, arrest nr. 72/2016

²³ A-318/3

Bovendien voorziet het interfederaal actieplan tegen homofoob en transfoob geweld de toevoeging van genderexpressie en genderidentiteit aan de verschillende federale, communautaire en gewestelijke anti-discriminatie wetgevingen.²⁴

IV. Goede praktijken voor de opvang van transpersonen

Sinds 1 januari 2018 is het gemakkelijker geworden om het geslacht in de akten van de burgerlijke stand te wijzigen.²⁵

Tegen deze wet werd echter beroep worden aangetekend bij het Grondwettelijk Hof.²⁶

Bovendien maken veel mensen van wie de genderidentiteit en/of -expressie niet overeenkomt met het bij de geboorte toegewezen geslacht, om verschillende redenen of omdat de wijzigingsprocedure lopende is, in hun dagelijks leven gebruik van een naam die verschilt van de naam die op hun identiteitskaart staat en waarbij ze zich goed voelen.

Daarom is het belangrijk om het mogelijk te maken dat mensen in hun dagelijks leven volledig in overeenstemming kunnen zijn met hun genderidentiteit en -expressie, en dus wordt aanbevolen om de gekozen voornaam of sociale voornaam te gebruiken.

Het is ook belangrijk om de persoonlijke keuze te respecteren op het gebied van de dagelijkse omgangsvormen en, naast de vermelding van het geslacht, ook de vermelding van het gender te voorzien in administratieve databanken opdat deze niet langer een binaire visie op geslacht vertonen, en de keuze te laten tussen verschillende geslachtscategorieën: bijvoorbeeld vrouwelijk, mannelijk en andere.²⁷

Het doel van dit soort goede praktijken is om het dagelijkse leven van transgender personen te vergemakkelijken en te voorkomen dat ze systematisch gedwongen worden om een situatie uit het privéleven uit te leggen wanneer dat niet nodig is.

Bovendien moet het personeel van de Brusselse openbare diensten dat in contact komt met de bevolking ook worden opgeleid in het onthaal van transgender personen.

Wat de omgang met transgender personen betreft, moet worden gewezen op de resolutie van 19 juli 2016 inzake de Yogyakarta-beginselen betreffende de toepassing van het internationaal recht inzake mensenrechten met betrekking tot seksuele geaardheid en genderidentiteit, aangenomen door het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waarin de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt opgeroepen om *“in het kader van de gewestelijke bevoegdheden, de antidiscriminatie wetgeving actief toe te passen met het oog op meer gelijkheid en respect voor de mensenrechten van de transgenders.”*

²⁴ http://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/advisories/interfederaal_actieplan_homofoob_transfoob_geweld_nl.pdf

²⁵ Wet van 25 juni 2017 tot hervorming van regelingen inzake transgenders wat de vermelding van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akten van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft, *B.S.*, 10 juli 2017

²⁶ <http://www.genrespluriels.be/Le-mouvement-trans-devant-la-Cour-Constitutionnelle-pour-optimiser-la-loi>

²⁷ In dit verband oordeelde het Duits Grondwettelijk Hof op 10 oktober 2017 dat het discriminerend is om personen die zich niet mannelijk of vrouwelijk voelen niet toe te staan om zich te laten registreren in overeenstemming met hun gender.

V. Aanbevelingen

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen beveelt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aan om:

- 1) de criteria "genderidentiteit" en "genderexpressie" als beschermde criteria op te nemen in alle bestaande en toekomstige ordonnanties met betrekking tot gelijkheid en non-discriminatie;
- 2) goede praktijken te ontwikkelen voor de opvang van transgender personen.